

AMERIŠKI FAŠISTI IMAJO VELIKE NAČRTE

NAMERA, POSTAVITI PREDS. KANDIDATA LETA 1940.

Akcijo vodi nacijski Nemško-ameriški bund, ki skuša združiti vse fašistične elemente

Jedro programa ameriške fašistične aliance, ki vključuje Ku Klux Klan, fašistične Srebrne srajce, kansaškega fašističnega pastora Winroda in druge podobne skupine, je gonja proti Židom

Vse kaže, da se ameriški fašisti vseh baž, od Hitlerjevih in Mussolinijevih podreptikov do raznih fašistov domačega pridelka in Ku Klux Klana, resno trudijo, da bi zajahali ameriško ljudstvo ter mu stopili z okovano neta na glavo. Dokler so ti ljudje razdeljeni na tucat posameznih skupin, ki si konkurirajo, je fašistična nevarnost majhna; združeni v eno centralno organizacijo bi pa postali mnogo nevarnejši. To so poznali tudi fašisti sami in na iniciativo nacijskega Nemško-ameriškega bunda so šli na delo, da to zamisel uresničijo.

Fašistični predsedniški kandidat leta 1940

Ustanovljena je bila Nemško-ameriška nacionalna zveza, pod vodstvom Fritza Kuhna, katere glavni namen je, privesti do zblizanja med fašisti in do organiziranja skupne fronte in skupnega nastopa pri volitvah leta 1940. In ti ljudje niso prav nič skromni. Njihov namen je, po združenju fašističnih vrst postaviti svojega lastnega predsedniškega kandidata pri volitvah leta 1940. Če se njihova namera uresniči, potem bomo videli l. 1940. na glasovnici tudi znamenje kljukastega križa.

Gonja proti Židom

Glavna točka v fašističnem programu je gonja proti Židom. Le te dolže krivde za vse nepravice, ki tlačijo Ameriko, da s tem preslepe volilce ter jih potegnejo za seboj. Ta strupena propaganda je že v polnem razmahu. Fašisti zahtevajo tudi sprejem dodatka k zvezni ustavi, ki bi določal, da državljan židovskega porekla ne more biti izvoljen v noben javni urad, niti postati javni uslužbenec.

MOŠKI—HIŠNA

Na sliki je Frank Scaccio, ki ni mogel dobiti nobenega drugega dela in je bil nazadnje vesel, da je dobil pri neki čistiški družini službo — hišne. Poleg čiščenja je njegovo delo tudi kuha, pomivanje posode in pestovanje.

žbenee. V ta namen namerava omenjena nacijska zveza preplaviti deželo z 10 milijoni izvodov peticije, ki bo zahtevala tak dodatek k ustavi.

Coughlin tudi zraven?

Organizacije in posamezniki, ki stojijo za tem gibanjem so Ku Klux Klan, Srebrne srajce, pastor Winrod, Beli vitezi, kak tucat drugih fašističnih in vrglantskih organizacij in širijo se govornice, da tudi znani politični pridigar Coughlin simpatizira z njim. Če se res posreči, povežati vse te skupine v eno organizacijo, tedaj lahko pričakujemo, da bomo imeli na glasovnici l. 1940. fašističnega predsedniškega kandidata — razen, če bodo republikanci imeli tako reakcionarnega kandidata, da bo ugajal tem elementom; v tem slučaju utegnejo podpreti rep. kandidata. Če po vsem tem še demokrati postavijo kakega nazadnjaškega kandidata, res ne bomo mogli pričakovati nobene tolažbe od prihodnjih predsedniških volitev, zlasti, ker ni še na vidiku močno in složno delavsko politično gibanje.

Fašisti zahtevajo Tunis

Zadnji teden so oričeli italijanski fašisti z veliko, kričečo kampanjo proti Franciji, od katere zahtevajo za Italijo bogato francosko kolonijo Tunis v Severni Afriki. Ta kampanja je zelo poslabšala odnose med Francijo in Italijo in na tehtnici je tudi pakt o nenapadanju, ki ga je kanil Daladier skleniti s Hitlerjem. Vsa znamenja kažejo, da se bo Daladier še kesal za Monokavo, kjer je tako omajal pozicijo Francije, da si zdaj upa že Mussolini stegati krepilje po francoskem teritoriju.

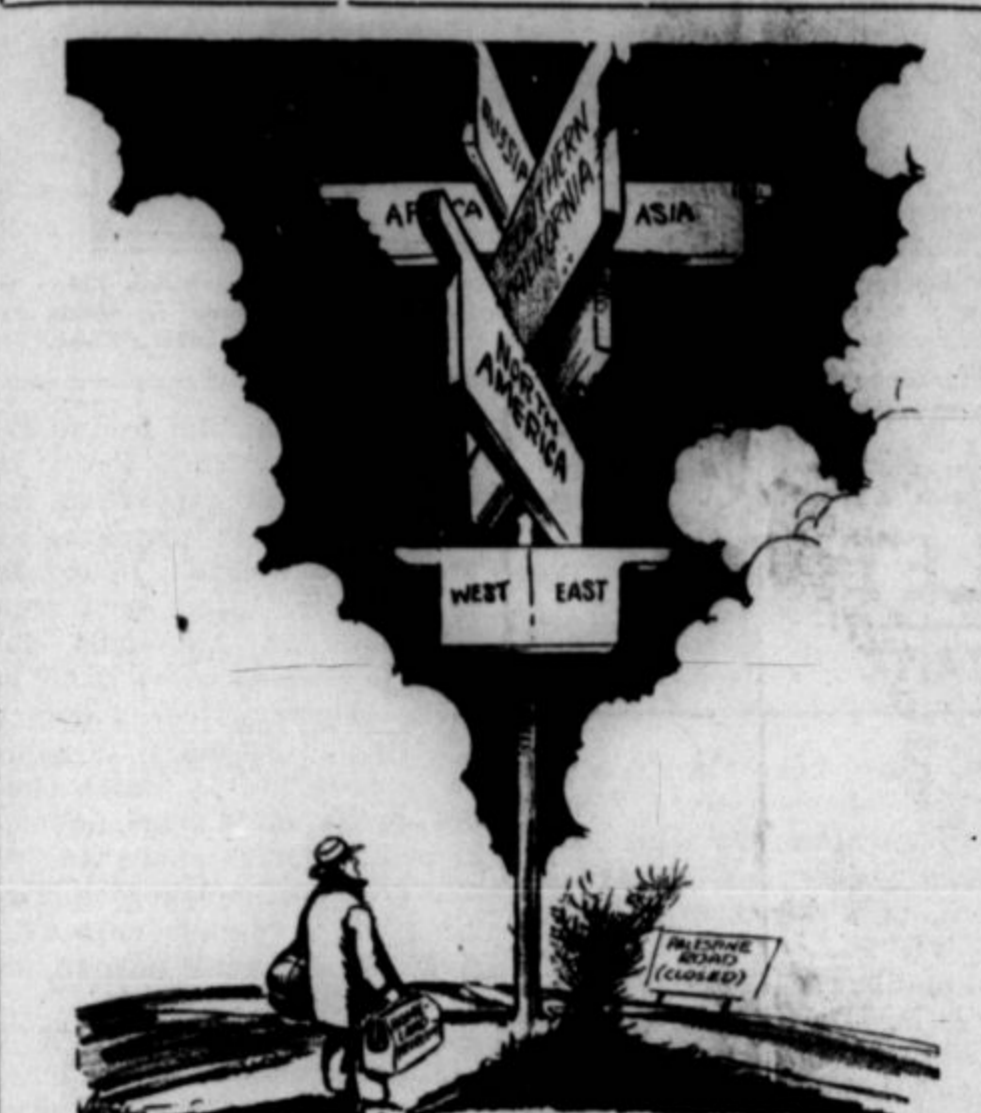
ODPOTOVAL DOMOV

S. Ivan Jontez, ki je zadnjih šest mesecev urejal "Proletarca" v odsotnosti njegovega urednika s. Franka Zaitza, se je ta teden poslovil od nas ter se vrnil v Cleveland.

Ameriška relifna ladja srečno dosegla Španijo

Dne 18. novembra je vzradostil prebivalce Barcelone, začasna sedeža španske republikanske vlade pogled na tovarno ladjo Erica Reed, ki jim je pripeljala iz Združenih držav tolikanj potrebno pomoč v živilih, oblačilih in zdravilih. Pomoč so omogočili ameriški delavci s prostovoljnimi prispevki in kupovanjem španskih relifnih znakov, od katerih jih je bilo mnogo razpečenih tudi med našimi ljudmi. Ladja je prevozila svojo pot v rekordnem času, čeprav je

NA KATERO STRAN?

Gornja risba nazorno pokazuje, v kakšnih težavah se nahajajo dandanes na stotine nemških, avstrijskih, češkoslovaških, poljskih in italijanskih Židov, ki so postali brezdomne žrtve fašističnih plemenskih persekucij in nedobrega barbarstva. Iz domovine izgnani ali izgnani, se ne ve Žid obrniti ne na desno ne na levo, ker se ga skoro povsod branijo; tako, da res ne ve, kam položiti glavo k počitku. Pa ne samo Židje, temveč tudi mnogi tisoči re-Semitoi so enako tepeni, ker se ne strinjajo z voljo diktatorjev, bodisi v političnem ali verskem pogledu. Svet je ni videl toliko preganjanih ljudi in beguncev kot naš čas. Barbarstvo se je enkrat povzpelo na prestol. Za kako dolgo?

DROBIŽ OD VSEPOVSOD

Čehoslovaška je dobila novega predsednika v osebi dr. Emila Hače, predsednika višjega upravnega sodišča, ki je znan kot jurist še iz avstrijske dobe. Novi predsednik je bil rojen l. 1872. V politiki se ni udeleževal. Po mišljenju je reakcionarec. Izбира nepolitične osebnosti za predsedniški urad ustvarja verjetnost, da bo dobila Čehoslovaška tudi tako zvano uradniško vlado, iz katere bodo izključeni voditelji političnih strank.

Španska vlada bo poklonila ženi predsednika Roosevelta dragoceno zbirko bakrorezov, delo slavnega španskega umetnika Francisca Goye. Slike bodo odtisnjene z originalnih plošč na drag starinski papir in vezane v pergamentki bo imel vtisnjeno posvetilo: "Goopoj Eleanor Roosevelt poklonilo špansko ljudstvo v jeseni l. 1938."

Železni gardisti, rumunska fašistična organizacija, so ob svojega firerja Corneliu Zelea Codreanuja; mož je bil ustreljen, ko je skušal pobegniti iz ječe, kamor ga je vtaknil kralj Karol, ki hoče sam diktirati Rumunom. Z njim vred je padlo pod kroglasti orožnikov 13 njegovih pristašev, ki so bili z njim vred na begu.

V Washingtonu so na delu, da vstavijo zveznemu nevtralnemu zakonu "zobe", da bi v zunanji politiki bolj zalegel. Pripravljajo se amendementi, ki bi dali predsedniku veliko večjo moč pri izvajanju tega zakona, kot jo ima sedaj.

V načrtu je program, po katerem bi se izvežbalo v prihodnjih letih 100 tisoč letalskih pilotov in 125 tisoč mehanikov, da bo pri rokah zadostna rezerva za slučaj vojne. Bodoči letalci in mehaniki bi se učili na stroške zvezne vlade. To je samo del obširnega oboroževalnega programa, ki pride pred kongres in med drugim vključuje tudi militarizacijo CCC ali zvezne gozdne armade.

Nemški Židje se zdaj ne bodo mogli geniti od doma brez policijskega dovoljenja; policija jim lahko prepove tudi sprehod. Tako določa eden novih zakonov, katerih namen je, tako zagreniti življenje Židom v Nemčiji, da bodo sami siliili v izgnanstvo.

Čeng Kajšek, "močni mož" Kine je pred kratkim odprto povedal angleškemu poslaniku Sir Archibald, da bo sovjetska Rusija zavzela dominantno trgovsko pozicijo v Kini, kakršno je zavzemala pred japonsko (Nadaljevanje na 2. strani.)

Magda Lupescu je zmagala

Na drugem mestu je poročano, da je bil na begu iz ječe ubit rumunski fašist, vodja Železne garde Codreanu. Podrobnosti o njegovem in njegovih pristašev begu iz ječe so zavite v meglo, ni pa izključeno, da je bil beg nalašč pripravljen, da so Karolovi žandarji imeli pretvezo za krvavo likvidacijo vodstva Železne garde. Na Balkanu take stvari niso nič novega; tudi v Jugoslaviji je bil že marsikateri radikalni opozicionalec "ustreljen na begu", odkar je na vladi diktatura...

Rumunski kralj Karol ni noben demokrat, temveč posnema ostale evropske diktatorje; zato se ne more reči, da je vrgel Codreanuja in druge železne gardiste v ječo iz bojazni pred diktaturo. Če bi bil Codreanu pametnejši, bi bil nemara danes Karolov minister. Ampak Codreanu je bil strasten sovražnik Židov, kakor Hitler in njegova sodruga; zato se je na smrt zameril Karolu in njegovi rdečelasi metresi Magdi Lupescu, ki je — Zidinja in ima velik vpliv na Karola in potem njega na rumunske vladne posle. In nji je bil Codreanu s svojim antisemitizmom skrajno nevaren. Zato najbrž ne bo daleč od točnosti, ako rečemo, da sta bila Codreanujev beg in likvidacija izvršena po skrbno pripravljem načrtu, ki ni bil tuj ne Karlu niti Magdi Lupescu. Codreanujeva smrt je torej najbrž njena zmaga.

SODNIK REŠIL ŽIDA PRED DEPORTACIJO

Nedavno je bil zaslišan na zveznem okrožnem sodišču v Chicagu čehoslovaški Žid Solomon Weinberg, obtožen, da je po preteku začasnih viz nelegalno ostal v Združenih državah. Sodnik Philip L. Sullivan je obtožbeno opustil ter med drugim izjavil:

"Spričo obstoječih razmer v Čehoslovaški bi bilo kruto in nečloveško deportirati obtoženca, ker je član plemena, ki se ga zapostavlja in izganja." Pošteno povedano! Odkar iziži nad Čehoslovaško senca kljukastega križa, tudi tam ne čaka Židov nič dobrega.

Ampak človek je radoven, ali bi se sodnik z enakom odločnostjo postavil na stran obtoženca, ako bi šlo zgolj za kakega socialistu ali drugega profitašista iz Nemčije, Čehoslovaške in drugih fašističnih in napol fašističnih dežel v Evropi? Nemara bi okleval...

V pondeljek je zastavkalo pri Hearstovih čikaških listih Herald and Examiner in Evening American več kot 500 reporterjev, urednikov, fotografov in drugih uslužbencev, ki so člani unije časnikarjev.

Boj za cenejšo električno silo v Clevelandu

Clevelandske delavske organizacije v združeni akciji za povečanje mestne elektrarne; privatni elektrarski interesi nasprotujejo. Referendum se vrši dne 21. decembra.

V Clevelandu imajo že dolgo svojo občinsko elektrarno, ki zalaga velik del mesta s cenejšo električno silo. Podjetje uspeva vzlic raznim zaprekam, ki se mu stavijo, kajti privatni elektrarski interesi so proti njemu in mestna administracija je čisto postopala z njim kot s pastorkom; saj veste: politika... In tako je clevelandska občinska elektrarna v svojem razvoju precej zaostala — tako zaostala, da že lani ni mogla več zadostiti povpraševanju po električni sili, ker je bila že preobremenjena. To seveda pomeni, da ji je odšel zaslužek, ki bi ga bila inče napravila, tako va na dela privatna elektrarska družba.

Volite za povečanje

Zato je potrebno, da se vsi cleveladski volilci, katerim je do tega, da dobe cenejšo električno silo, odzovejo in gredo 21. decembra na volišče ter oddajo svoj glas ZA povečanje mestne elektrarne. Mestna elektrarna je last mestne občine, torej clevelandskega ljudstva, v čigar lastnem interesu je, da ji da vse pogoje za razmah, ker le potem bo lahko dobivalo cenejšo elektriko. Privatni elektrarski interesi seveda ne bodo štedili v kampanji proti povečanju mestne elektrarne, toda pametni volilci, ki poznajo svoje koristi, se za sovražno propagando ne bodo zmenili, temveč bodo odločili po svoji uvidevnosti. Cleveladčani, volite za večjo mestno elektrarno in cenejšo elektriko! Bankirjem ki kontrolirajo privatno družbo, ste nagradili že dovolj profitov!

Referendum 21. decembra

To vprašanje pride spet na površje 21. decembra, ko bodo imeli cleveladski volilci priliko, povečanje elektrarne odobriti ali zavreči. Organizirano delavstvo, ki se zaveda važnosti tega referenduma, se je združilo in nastopa skupno v prilogi povečanja elektrarne. Te organizacije so: Cleveland Federation of Labor, Cleveland Industrial Union Council in Labor's Non-Partisan League.

Koristi, ki jih prinaša povečanje

Povečanje clevelandske mestne elektrarne, ki zdaj lahko potreže z električno silo razmeroma majhnemu delu prebivalstva — ostali so odvisni od privatne elektrarne Cleveland

"SVILENE NOGOVICE"

je naslov imenitni satiri v obliki filmske igre, ki jo je spisal ETBIN KRISTAN. Dejanje se odigrava v bogataški družbi, v kateri je najvidnejša osebnost veletrgovec Dollarson, ki preša profite tudi iz človeškega gorja, pa prodaja med drugim staro železo Japoncem, da ga prelivajo v bombe. Ženske v tej družbi se ta čas začno igrati z idejo bojkotiranja svilenih nogovic, "ko bodo pokupljene stare za'loge, da ne bodo trpeli naši trgovci..." Potem se klobčič zgodbe s filmsko brzino odmotava, dokler... Ej, prijatelji, na ta "dokler" vam naj pa odgovori zgodba sama... Citatelje, katere zanima življenje pionirjev, bo pa nedvomno zanimal opis slovenske farmerske naselbine na WILLARDU, WIS., ki ga je priredil ANTON GARDEN. Opis je zelo zanimiv. Lepa, z ljubeznijo napisana zgodba o bolni sestri, "MARGA", spisal LOUIS BENIGER, vas bo tudi priklenila naze. ANTONA SLABETA črtico "NOVO ŽIVLJENJE" bodo pa zlasti matere razumele. Vse te in še mnogo drugih različnih zgodb, poučnih in zgodovinskih spisov in lepih slik najdete v AMERIŠKEM DRUŽINSKEM KOLEDARJU za leto 1939.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovenska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz.
Business Manager.....Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Ozadje monakovske kupčije

II.

Zgodaj v juniju l. 1937. je Chamberlain poklical pred se tedanjega zunanega ministra Anthony Edena ter mu naročil, da se odvrne od tradicionalne zunanje politike, temelječe na angleško-francoskem-ruskem sodelovanju. Obenem ga je povsilaril, naj pazi, da na kakršen koli način ne razžali nacije Nemčije. Tudi mu je naročil, naj svetuje francoski vladi, da napravi gesto, po kateri bi se razumelo, da je tudi Francija presmerila svojo zunanjo politiko z ozirom na Rusijo. Eden se je nekaž časa upiral, ko mu je pa Chamberlain rekel: Pristani ali pa resigniraj! Zdal je pa angleški zunanji urad stalno obveščal o svojih namerah italijanske in nemške diplomate, Majski pa ni mogel dobiti od njega drugih podatkov razen onih, namenjenih za javnost. Nazadnje se je obrnil na francoske žurnaliste v Londonu, ki so mu napisal pojasnilo, kaj se je bilo sklenilo za njegovim hrptom!

Ko je tako od časnika zvedel o vsebini dogovora, o katerem mu angleški in francoski državniki niso hoteli črhiniti ne bev ne mev, je Majski brzojavno obvestil o tem Stalina. Le ta je takoj sklical sejo svojega ožjega kabineta ter izjavil, da sprejme rokovico, ki mu jo je vrgel Chamberlain in da bo pozval Majskega domov. Toda Litvinov je menil, da bi ne bilo dobro v teh napetih časih, ako bi sovjeti ne imeli prvovrstnega diplomata v Londonu; in tako je Majski ostal na mestu, toda bolj kot opazovalec nego kot poslanik sovjetov.

Druga Edenova naloga — razbitje francosko-ruske zveze — se je izkazala za trši oreh. Tedanji francoski premijer Leon Blum ni nič hotel slišati o tem. Tedaj je stopila vmes Angleška banka ter povzročila, da je začel francoski frank nevarno kolobati. Blumova vlada je bila prisiljena iskati v Londonu posojilo v vsoti 600 milijonov dolarjev, toda Montagu Norman je zavrnil Blumovega finančnega ministra Auriola, da mu ni Francija pod Blumom zadostno jamstvo za posojilo. Ker ni mogli dobiti potrebnega posojila, je moral Blum iti in nasledil ga je Chautemps, čigar finančni minister Bonnet je ugaljal Angleški banki; Francija je dobila prvi obrok posojila, 200 mil. dolarjev. Pogoji za posojilo so bili: ljudsko fronto je treba polagoma izrinuti iz vlade, Daladier mora postati premijer in francosko-rusko zvezo se mora opustiti.

Vzlic temu, da je Daladier naposled postal premijer, pa je Angleška banka še vedno odlašala z drugim obromkom posojila, ker Normanu ni ugaljal Daladierjev zunanji minister Paul-Boncour, ki je bil osumljen pro-sovjetskih simpatij. In tako je bil Daladier obveščan, da dobi nadaljnjih 200 milijonov dolarjev posojila le če pride na Paul-Boncourjevo mesto Bonnet. Daladier se je podal in Montagu je začel voditi francosko zunanjo politiko.

Tretji obrok posojila je dobil Daladier šele pozno spomladi 1838, ko je obljubil, da se ne bo oziral na zvezo z Rusijo. Oplašen vsled Hitlerjeve ekspanzije in v hudi potrebi za denar, je Daladier pristal na vse diktate iz Londona.

V normalnih okoliščinah bi ta razpad francosko-sovjetske zveze ne ježil Stalina, ki je bil itak razočaran nad francosko politiko z ozirom na špansko vojno. Farago se je mudil po leti 1937. v Moskvi in pravi, da mu je neki visok uradnik v sovjetskem zunanjem uradu povedal, da so v Kremlinu razmišljali o opustitvi te zveze in popolni preorientaciji sovjetske zunanje politike. Ampak zdaj, ko je postalo jasno, da se namerava žrtvovati čehoslovaško, je videl Stalin priliko, da se dvigne ugled sovjetske Rusije pred svetom. In tako je Stalin tedaj, ko so v Londonu že razkazali čehoslovaško, naročil Litvinovu, da zagotovi Beneša, da bo Rusija izpolnila svoje obhigacije napram nji. Benešu sta bila predložena dva načrta: po prvem bi prišli Rusi čehom na pomoč preko Rumunije; če bi pa Rumunija na pritisk iz Londona odklonila dovoljenje za prehod ruskih čet, bi se čehoslovaška armada umaknila v Rusijo, odkoder bi potem skupno z rusko armado udarila na napadalca. Ta ponudena podpora je dala Benešu novo upanje in čehi so postali odpornejši.

Toda londonska alianca ni odnehala; skovani so bili novi načrti. V Prago je bil poslan angleški industrialec Runciman, dozdevno kot pomirjevalec, v resnici pa da zaseje razdor in nesporazum med češke in sudetske voditelje. To je bil isti Runciman, ki je l. 1934. v nasprotju z določbami versailleke pogodbe avtoriziral prvo pošiljko angleških letalskih motorjev za Nemčijo.

Kaj je sledilo, je znano. Po Hitlerjevem govoru v Nürnbergu, ki ga je poslušalo tudi 44 članov angleške lordske zbornice, sta Chamberlain in Daladier brutalno strla odpor čehoslovaške vlade, ko sta jo dezertirala.

Toda Stalin je še enkrat posegel v situacijo; vztrajal je, da je treba izpolniti zavezniške obhigacije ter braniti čehoslovaško. S to potezo je Stalin prisilil Chamberlaina, da je moral pokazati svojo barvo.

MEHIKA NE MARA BEGUNCEV IZ NEMCIJE

Sosednja Mehika, ki je do pred kratkim sprejemala begunce iz dežel, v katerih vlada teror, je spremenila svojo politiko ter zaprla vrata takim beguncem. Ko je pred kratkim prispelo v Mehiko 21 nemških Zidov, so jih mehiške oblasti deportirale. Begunci so potem našli začasno zavetje v Havani, glavnem mestu Kube.

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

VIII.

Vstal sem ves spočit in se umil v Mlinšči, ali kakor ji mnogi pravijo zdaj, v "industrialni vodi". Zene koleka mlinov in žag, turbine, služji elektrarnam, predilnicam in kemičnim tovarnam. Gore okrog so se mi zdele v kristalno čistem zraku kakor da so le par kilometrov stran. Ptičji zbor je razposajeno žgoel in se ljubil, vmes pa se je neprestano čul mogočen šum Mlinšče, ki je padala po slapu in na kolesa mlina in žage. Mlinar Francelj je pel in pöpravljaj, da bo do jeseni vse v redu: stope, kamni, vretena in kar je že pač treba v mlino. Visoko kolo, ki žene žago, pa je počivalo. Z "dogijem" sem se takoj seznanil. Res da ni nič kaj prida varuh, nekdo je namreč Tičevi mami pokradel neke noči polovico kokoši — pa so krivdo enostavno zvrgli na lisico in dogija. Je pa jako verjetno, da je prišel po kokoši nekdo na dveh nogah. Dvonožne lisice so dan današnji bolj zvite kakor štirinožne. In veliko jih je. Kmetje — mali in veliki, se jih jako boje. Včasih so na straži noč za nočjo, da jim ne pokradejo perutnine, telet, krompirja, sadja, ali kar bi že mogli odnesti. Lisice pa so zvite in jih v takih nočeh ni na izpregled. Ko hitro pa se straže utrudijo in začno noči spet uporabljati za spanje, se ponovi stara zgodba. Brat mi je pravil, kako je bde med gredami sočivja, blizu kokošnjaka in sadnih dreves in prečul mnogo noči. To ga je končno utrudilo in pustil je misli na straženje in nemar ter spet spal kakor Adam, ko mu je Bog izpezal rebro. Bratu so ukradli v eni takih sladkih njegovih noči počitka okrog 50 kokoši in precej sočivja. Tam blizu so namreč selišča revnih družin, ki nimajo denarja, da bi si mogle privoščiti kokoši na trgu, pa jih vzamejo tam kjer jih ponavadi lisice iztaknejo.

Tudi Angela je kmalu vstala. "No, kako sta spala prvo noč v domačem kraju?" je naju vprašala njena mama, ko je nesla kravam jerbas trave. Dobro, zelo dobro, sva ji hitela zatrtjati. Angela pa mi je kazala: Tam v ono stran je Kamnik. In tam — vidiš onole poslopje v Domžalah, — v njemu sem prvič delala ženske kloubke. In mi je pripovedovala o sitnih gospodarjih in njegovih otrokih, ki so bili razposajeni da kaj. Pa se je upirala kapri cam in pri tem se učila delati v starosti, v kakršni gre dandanašnji večina otrok v šolo. Vsa je bila razigrana — dan krasen kot po naročilu in vse jo je spominjalo na otroška leta. Njena mati je naju vabila na zajterk. Pripravila ga je po ameriško: "bacon and eggs". Skuhala je tudi kavo. Ta pa je bila "starokrajška", toda najboljša, kar sva jo pila v Jugoslaviji (kavarne vključene), razen pri sestri in v Ljubljani. Kavino zrna, ali smleta-kava, je v Ljubljani in v Jugoslaviji sploh trikrat dražja kakor v Zedinjenih državah. Zato kuhajo ljudje kavo največ iz nadomestil, katerim dodenože le nekaj prave kave. Drugo je cikorija, praženo žito ali iz česar že lahko nastane kavi podobna tekočina. Vlada Jugoslavije smatra, da je kava "luksus", to se pravi, kot hrana povsem nepotrebna, zato jo naj pijejo (namreč DOBRO kavo) le taki ljudje, ki je lahko plačajo. Zato je na kavino zrnje naložila tako visoko carino, da si pravo kavo lahko privoščijo le imoviti sloji. Za kmeta in delavca pa je itak "vse dobro". Kaj bi trošil svoje cente za stvar, ki mu niso prav nič potrebne. In tako pijeta kmet in delavec vodo raznih barv, kateri pravijo "kava", dasi je prave kave prav malo v nji, v neštetih hišah pa sploh samo nadomestila.

"V Ljubljano je treba, da obiščeva moje starše," sem rekel Angeli. Odpravila sva se na vlak, ki se ustavlja na postaji v Grobljah, par minut hoča od

njene doma. Bilo je dne 29. junija, na praznik Petra in Pavla. Ni sicer zapovedan, toda v Ljubljani in tam okrog ga praznujejo vseeno. In morda še marsikje. Sredi pota med Grobljami in Angelinim domom je gostilna vdove Birtič in njene hčerke. Hčerka dela v Ljubljani. Gostilna ji je zoprna in hoče, da jo mama čimprej proda, mi je pravila ob neki priliki. Omenjenega dne je bila pred gostilno skupina mihadih ljudi v vselem pomenu. Nekateri so Angelo poznali, ali pa so le delali, kakor da jo poznajo še iz otroških let. "A, v Ljubljano grešta! Lepo, lepo. Tam je danes sijajno. Godbe igrajo že od zgodnjega jutra. V stadionu bodo popoldne velike atletske tekme in telovadbe, dopoldne pa se tam vrši maša. Pravijo, da ji prisostvuje dvajset tisoč ljudi. Tudi vse ljubljanske cerkve so polne. Takoj po glavni maši bo parada, prične se ob 11. dopoldne, kakršne Ljubljana še ni videla. Z uličnega balkona ji bodo gledali in pozdravljali najvišji cerkveni in državni dostojanstveniki. Morda bi vidva — ker sta iz Amerike — lahko dobila stojišče blizu njih. Mi bi ga ne mogli, drenjati pa smo se že večeraj naveličali. Da, tudi sinoče je bila v Ljubljani velika reč..."

"Kaj se pravzaprav vrši v tej vaši Ljubljani," sem vpraševal, "ker ste vsi tako vzhleni?"

Nihče ni vedel nič točnega. Seveda, mednarodni mladinski tabor — katoliška mladina je prišla v Ljubljano od vsepovsod, a čemu in v kakšen namen, tega mi ni mogel nikdo točno razjasniti.

Nekje s kamniške strani je rezko zapiskal prihajajoči vlak. Odhitela sva na postajo in zdaj sem si to čudo — "kamniški vlak", ogledal tudi pri dnevnem svitu. Večer prej sem bil preutrujen in nejevoljen, da bi se briga za kaj drugega kakor za komet isker, ki so se vsipale iz dimnika kakor žito iz vevnice. Ljudje v vagonih so bili oblečeni praznično. Pogledal sem tudi v drugi razred, ki je bil v tistem vagonu, v katerem sva se midva utaborila. Naši stoli so bili grobi, a vendar dovolj udobni, da človek na njih prestane uro vožnje, in toliko jo prestane vsakokrat tudi lokomotiva kamniškega vlaka. "Kam pa, ljudje?" sem se u-mešal v pomenke. Le čemu vprašujem, so si mislili. Jaz pa sem zvedel, kar sem želel. Kakor povesod, so v Kamniku, v Domžalah in v drugih vaseh ob tej progji verni ljudje in tudi taki, ki niso še pripravljani na spravo z Bogom. Ti slednji so danes doma. A drugi gredo vsi na veliko katoliško manifestacijo, da izrazijo svojo zvestobo cerkvi in kralju, papežu in "voditelju" (tako pravijo notranjemu ministru dr. Korošcu). "In vidva — kam vidva? Izgleda, da sta tujca? Od kje?"

No, da, iz Amerike, saj bi to sami lahko uganili. Pravzaprav samo vedeli takoj, a ne bi bilo vljudno, če vas bi nadlegovali, kako je v vaši veliki deželi. Nato pa so začeli vpraševati vsakrižem, kakšne so v Ameriki razmere, koliko je v nji Sloven-

cev, ali imajo kaj cerkva, so pobožni, premožni, mislijo kaj na domovino itd. K sreči je pol ure kmalu minilo. "Glavni kolodvor", je klical sprevodnik od zunaj in množica se je drenjala iz vagonov, preko tračnic, skozi kolodvorske veže in nato po Masarykovi cesti, kakor se zdaj imenuje cesta, ki vodi mimo postaje.

Angeli sem predlagal, da greva pogledati v vrt in v druge prostore hotela Metropol, ki ga lastuje kočevski rojak Miklič. Pravijo, da je on velik nemčur in od kar je Hitler vzel Avstrijo in lahko gleda s svoje meje v Jugoslavijo, je Mikličev hotel baje nacijsko gnezdo. Skušal sem se uveriti o tem. Ampak Miklič in njegovi ljudje govore lepo slovensčino, lepo nemščino, nekateri izmed njih tudi angleško, francosko, italijansko in češko. Ugotovil sem, da se Nemci iz rajha skoro vsi ustavljajo pri Mikliču. Opazoval sem jih zlasti zjutraj, ko so prihajali iz svojih sob, ali pa s potovanj iz busi na zajtrek. "Heil Hitler!" Moški so imeli v gumbnicah sukničev svastiko. Porterja v hotelu sem vpraševal, ako se tudi slovenski Amerikanci utaborjajo v tem hotelu. "Skoro vsi," mi je odvrnil. Na vrtu so sedeli večinoma starejši gospodje in duhovniki iz raznih krajev Slovenije. Tudi velika restavracija znotraj hotela jih je bila polna.

Sla sva nato v delavsko zbornico na Miklošičevi cesti, ki je par blokov od kolodvora. Vsi uradi unij in drugih delavskih ustanov so bili zaprti. Le velika kuhinja in jedinica je kipelja življenja! Tu se dobi hrano jako poceni. Seveda je veliko slabša kakor v hotelih in v boljših restavracijah, toda je vlish temu užitna. To veliko kuhinjo, namenjeno delavcem, so tokrat napoinili revni romarji z dežele. Skušala sva dobiti sedež, da bi ljudi v nji od blizu opazovala. Toda vse je bilo oddano in ne bi prišla na vrsto poldruge uro.

Bilo je silno vroče. V franciškanski cerkvi in v vseh drugih v Ljubljani je pričelo zvoniti poldne. Le malokdo se je odkril in molil. Večasi je bilo v Ljubljani drugače: veliko liberalcev in na koše pobožnosti. Zdal pa je liberalcev v nji prav malo in zato pobožnim ljudem ni treba toliko poudarjati svoje pobožnosti.

Soparica me je pričela dražiti. Namenjen sem k staršem, a sem le nerad usmeril korake v ono smer mesta. "Grewa, čeprav je vroče," sem rekel Angeli. Nakupila je slašice za otroke mojih sester in za bratove. Natò sva šla peš po puststem Starem trgu, po Florjanški cesti, po Karlovski in nato no-prašni Ižanski cesti do Jurčkove poti. "Daleč je," je menila Angela. Jaz sem tik Domžal doma, pa lahko pridem preje v sredino Ljubljane, kot ti, čeprav si iz Ljubljane." Ni daleč, sem ugovarjal, le vajena nisi, in vroče ter prašno je. Samo petnajst minut hoča je od mojega rojstnega doma do šentjaskobse cerkve. V resnici je kakih 25 minut.

Jurčkova pot se je včasih imenovala Ilovicca, Zdal, ko je to predmestje naraslo, je razdeljeno v ulice in "stradone". Okrog hiš je bilo vse mrtvo. Ljudje so bodisi dremali v senčci, ali pa se šgali na slavlju mednarodnega mladinskega tabora v Ljubljani.

Spominska slavnost

Cankarjeve ustanove
V POČAST DVAJSETE OBLETNICE
CANKARJEVE SMRTI

V NEDELJO 11. DECEMBRA 1938
V SLOY. NAR. DOMU, ST. CLAIR AVE.
CLEVELAND, OHIO.

Vprizorjena ho komedija
"Za narodov blagor".
Sodelujejo zbori JADRAN, SLOGA, SLOVAN
in obe ZARJI.
Pričetek sporeda ob 3. popoldne

DROBIŽ OD VSEPOVSOD

(Nadaljevanje s 1. strani.)

skim vpadom Anglija — če ne bo Anglija priskočila na pomoč Kini s posojili in vojnimi potrebčinami. Zdal je Kina povsem odvisna od ruske pomoči. Iz Belgrada, Jugoslavija, prihaja poročila o protivladnih demonstracijah v neki hrvaški vasi, kjer so zandarji streljali na množico ter ubili pet kmetov in ranili sedem. Demonstranti so bili člani Hrvaške kmečke obrambne zveze, ki jo je vlada prepovedala. Take demonstracije in poboji na Hrvaškem zadnja leta niso nič novega.

Protinacijsko gibanje je zajelo tudi ameriško filmsko središče Hollywood. To je bilo demonstrirano pretekli teden, ko je prišla tja na obisk nemška filmska igralka in Hitlerjeva "prijateljica" Leni Riefenstahl, katero je tamošnja filmska naselebina popolnoma ignorirala. Ko je Lena uvidevala, da v Hollywoodu ne marajo Hitlerjevih prijateljic, jo je odkurila. Drugega ji tudi ni kazalo. To bo Hitler spet hud na Amerikance.

Češki topovi obrnjeni proti Franciji

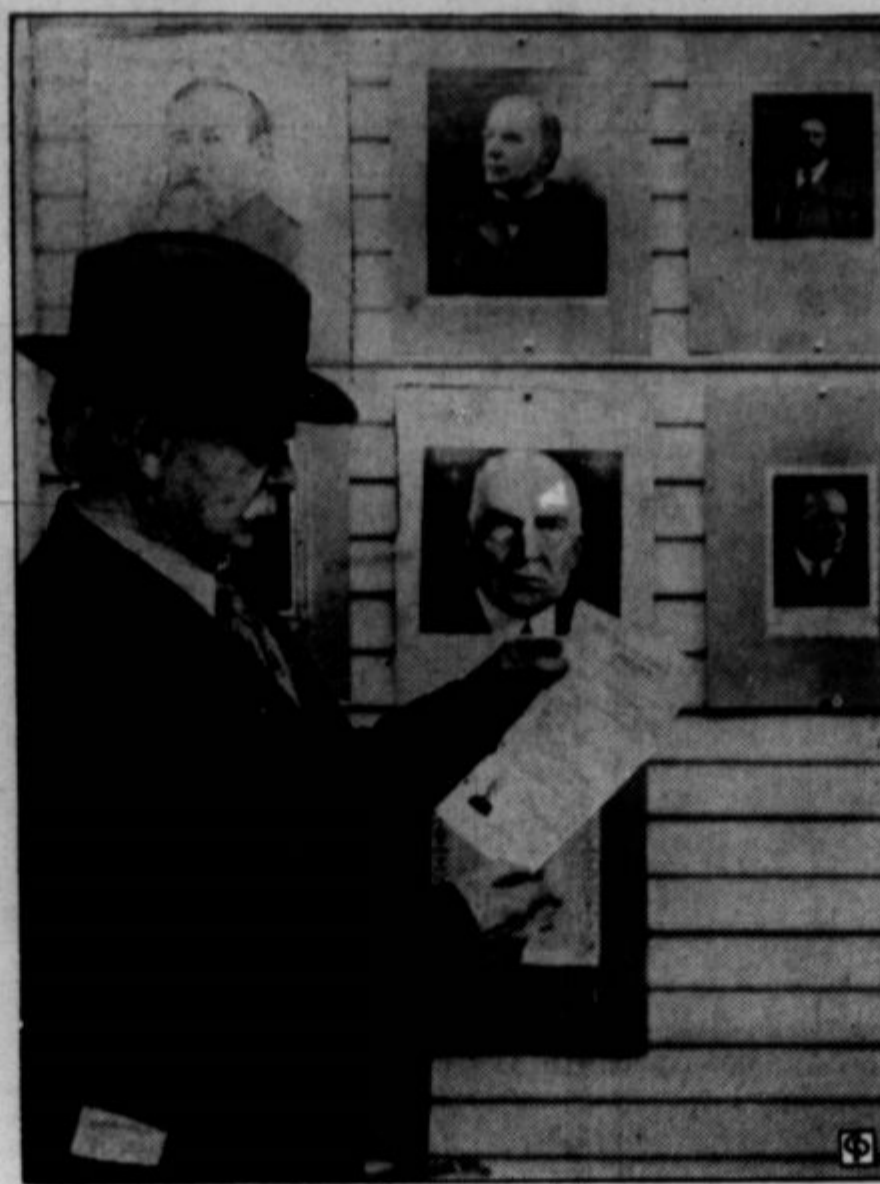
Monakovska mešetarija, od katere zaenkrat kuje dobiček samo Hitler, je ustvarila pogoj za nekatero ironično situacijo. Vzemimo na primer težke in daljnostrelne topove, ki so bili pod nadzorstvom francoskih vojaških inženirjev postavljeni na čehoslovaško "maginotsko linijo". Ko se je morala po Monakovem čehoslovaška armada na hitro umakniti iz svojih obmejnih utrdb, ni mogla vzeti s seboj teh težkih topov, kakih 1.400 po številu; dobili so jih Nemci. Zdal pa pravijo, da bodo Nemci prepeljali 1.200 teh topov k francoski meji ter jih obrnili proti francoski "Maginotovi obrambni črti". In francoski politiki pred Daladierjem so računali, da bodo ti topovi grmeli v slučaju potrebe v obrambo Francije...

JOACHIM BARCKHAUSEN—IVAN VUK:

DŽINGIS KHAN

Povest o mogočnem "Gospodarju sveta" in o njegovih vojnah v trinajstem stoletju v Aziji

VOLIL 60 LET — NI SE DRZAVLJAN

J. F. Fleming iz Portlanda, Oregon, je star 83 let. V Ameriko je prišel pred 62 leti. Dve leti pozneje je prvi volil, da ni bil še ameriški državljan. "Takrat," pravi mož zdaj, "je lahko vsakdo volil." Od tedaj se je mož vedno udeležil vsakih volitev. Na steni za njim so slike nekaterih predsednikov, za katere je volil. Pred kratkim je pa zaprosil za starostno pokojnino in tedaj so pronašli, da mož ni še državljan. Zdaj je dobil "prvi papir", ki ga drži v rokah.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Chicago, Ill. — Na tej naši fronti so bili zadnje čase naši sodrugi aktivni v sledečih podvzetjih: Jože Oblak je dobil 4 naročnine; France Bizjak je zbral \$9.35 podpore tiskovnemu fondu, poleg tega da je bil pridružen tudi pri prodaji kolekdarja; Frank Sodnik in Oscar Godina sta zbrala \$8.01 za tiskovni fond, Joseph Turpin \$2.10 in Chas. Pogorelec \$7.55. Poleg tega so prispevala še sledeča društva: "Slavija", "Narodni vitezi", "Nada" in "Pijonirji" vsako po \$5.00, dočim so naši cicerški "Sosedje" prispevali \$2.00. Od družtev iz severne in južne strani mesta še nismo dobili poročil, kako je s to stvarjo. Za čikaška društva in rojake na splošno moramo reči, da so še vedno storiili svojo dolžnost napram Proletarcu in socialističnemu gibanju vobče, za kar jim gre vse priznanje, kakor tudi našim sodrugom in sodružicam, ki so na delu pri zbiranju fonda in prodaji kolekdarja.

Strabane, Pa. — Kdor je mislil, da bo tu kar vse tiho, kar se tiče tiskovnega fonda, se je zmotil. Sodrugi Terčelj je namreč že poslal \$14.55. Po \$5.00 sta prispevala dr. "Postojnska jama" št. 138 SNPJ in naš stari znanec v socialističnem pokretu s. Louis Britz iz Hillsa, ostalo vsoto je nabral med sodrugi in somišljeniki. Jacob Pavčič je poslal tudi dve naročnini.

Newburgh, O. — Jože Lever je poslal 4 naročnine in naročilo za 50 izvodov kolekdarja — za začetek, kot pravi. Klub št. 28 JSZ je prispeval \$2.00 v tiskovni fond.

Walsenburg, Colo. — Da bodo opazke v tej koloni bolj iz različnih krajev, je treba omeniti tudi to naselbino, od kjer je poslal 2 naročnini s. Edw. Tomšič. V pismu pravi, da sta me čakala s Francetom Tomšičem, da se zgledam pri njih, ko sem bil pred kratkim po opravkih v Pueblu. Mi je žal, toda ni bilo mogoče, ker smo hoteli biti gotovi s kolekdarjem tako kot smo obljubili da bomo in besedo smo držali, kajti izšel je več kot mesec prej kot lani. Torej oprostita, prijatelja.

Ely, Minn. — Naš krojač-farmer John Teran, ki je znan po svoji agilnosti in vztrajnosti za Proletarca in kolekdar je poslal že drugo naročilo za kolekdar. Pravi, da mora letos narediti rekord s prodajo kolekdarja. Pri tem delu mu pomaga tudi Jack Kunstelj, tajnik št. 268 SNPJ. Jaka ni samo naš dober pristaša, nač pa tudi dober lovec; pred kratkim je podrl preko 200 funtov težkega srnjaka. Le žal, da je tako daleč, sicer se bi mu ponudil na gostijo.

Forest City, Pa. — Anthony Drasler ml. je poslal že drugo naročilo za kolekdar. Pravi, da nima prav nobene poteškoče s prodajo kolekdarja letos.

Milwaukee, Wis. — Jacob Rožič, ki je bil dolgo vrsto let eden od najbolj marljivih zastopnikov Proletarca, se je spet zglasil. Poslal je 4 naročnine.

Pueblo, Colo. — France Boltezar je spet poslal 2 naročnini in naročil še kolekdarja. By golly, ako bo šlo tako naprej še kak teden, nam bo zaloga docela pošla, in tisti, ki so ga običajno naročali, bodo ostali brez njega, ako se ne požurijo z naročilom, kajti zaloga se hitro zmanjšuje!

Springfield, Ill. — Jože Ovcica je poslal 6 naročnin. Poroča tudi, da bodo v kratkem aranžirali predavanje, na katerega bodo povabili s. Zaitza. Po predavanju se bo vršila zabava.

Kaylor, Pa. — Anton Zagar, tajnik št. 244 SNPJ, je poslal 2.00 podpore tiskovnemu fon-

du, ki jih je prispevalo društva; na decembski seji pa bodo vprašali še posameznike, da prispevajo vsak po svoji moči, ker se zavedajo, da tak list kot je Proletarec zasluži podporo.

Strabane, Pa. — Kdor je mislil, da bo tu kar vse tiho, kar se tiče tiskovnega fonda, se je zmotil. Sodrugi Terčelj je namreč že poslal \$14.55. Po \$5.00 sta prispevala dr. "Postojnska jama" št. 138 SNPJ in naš stari znanec v socialističnem pokretu s. Louis Britz iz Hillsa, ostalo vsoto je nabral med sodrugi in somišljeniki. Jacob Pavčič je poslal tudi dve naročnini.

Newburgh, O. — Jože Lever je poslal 4 naročnine in naročilo za 50 izvodov kolekdarja — za začetek, kot pravi. Klub št. 28 JSZ je prispeval \$2.00 v tiskovni fond.

Walsenburg, Colo. — Da bodo opazke v tej koloni bolj iz različnih krajev, je treba omeniti tudi to naselbino, od kjer je poslal 2 naročnini s. Edw. Tomšič. V pismu pravi, da sta me čakala s Francetom Tomšičem, da se zgledam pri njih, ko sem bil pred kratkim po opravkih v Pueblu. Mi je žal, toda ni bilo mogoče, ker smo hoteli biti gotovi s kolekdarjem tako kot smo obljubili da bomo in besedo smo držali, kajti izšel je več kot mesec prej kot lani. Torej oprostita, prijatelja.

Ely, Minn. — Naš krojač-farmer John Teran, ki je znan po svoji agilnosti in vztrajnosti za Proletarca in kolekdar je poslal že drugo naročilo za kolekdar. Pravi, da mora letos narediti rekord s prodajo kolekdarja. Pri tem delu mu pomaga tudi Jack Kunstelj, tajnik št. 268 SNPJ. Jaka ni samo naš dober pristaša, nač pa tudi dober lovec; pred kratkim je podrl preko 200 funtov težkega srnjaka. Le žal, da je tako daleč, sicer se bi mu ponudil na gostijo.

Forest City, Pa. — Anthony Drasler ml. je poslal že drugo naročilo za kolekdar. Pravi, da nima prav nobene poteškoče s prodajo kolekdarja letos.

Milwaukee, Wis. — Jacob Rožič, ki je bil dolgo vrsto let eden od najbolj marljivih zastopnikov Proletarca, se je spet zglasil. Poslal je 4 naročnine.

Pueblo, Colo. — France Boltezar je spet poslal 2 naročnini in naročil še kolekdarja. By golly, ako bo šlo tako naprej še kak teden, nam bo zaloga docela pošla, in tisti, ki so ga običajno naročali, bodo ostali brez njega, ako se ne požurijo z naročilom, kajti zaloga se hitro zmanjšuje!

Diamondville, Wyo. — Anton Tratnik je poslal novice za

kolekdar in oglase. Pravi, da so ljudje zelo zadovoljni s kolekdarjem in se prav povoljno izražajo o njegovi vsebini. Omenja tudi, da je bil prečital apel upravnega odbora Proletarca za zbiranje tiskovnega fonda, ker pa je društvena blagajna do malega suha, so vzeli kolekto med člani na seji, ki je prinesla \$6.00. Prispevali so vsi tisti, ki se zavedajo pomena delavskega tiska v teh resnih časih.

Mineral, Kans. — John Marolt, ki je eden od najstarejših naročnikov Proletarca, je obnovil svojo naročnino. Johnu želimo še mnogo let, ne samo zato, ker je naročnik, pač pa tudi, ker je "jolly old fellow"!

Hermine, Pa. — Pozabiti ne smemo tudi našega Toneta Zornika. Poslal je novice za prvih

25 izvodov kolekdarja in \$4.35 tiskovnemu fondu, ki jih je zbral med somišljeniki. S Tonetom se večjih "poprimeva v pismih", toda kljub temu sva prav dobra prijatelja in sodruga, čeprav gledava na gotove pojave v pokretu drugače ter sva kritična drug napram drugemu. Saj se ravno na ta način čistijo pojmi, da pridemo do boljših zaključkov, ali ne, Tone?

Arma, Kans. — Tone Shular je poslal prvih \$50 na račun kolekdarja. Pravi, da mu gredo dobro od rok in pričakuje, da jih kmalu razpeča, in če mogoče, naroči novo zalogo. Pravi, da ga veseli, ker smo bili rano gotovi s kolekdarjem, ker je s tem omogočeno zastopnikom, da jih hitreje razpečajo. Tudi piše, da se v kratkem zgleda več naročninami in drugimi stvarmi, tikajočih se pokreta.

ŠE ENA NEVARNOST V SLUČAJU VOJNE: ZVERINJAKI...

Zamislite si veliko moderno mesto, ki je postalo žrtev zračnih napadov... Nekež živahne ulice se zdaj zapuščene vijejo med žalostnimi razvalinami in pogoriščji. Mogočna trgovska poslopja, ki so se še včeraj ponosno dvigala v zrak, in stanovanjske hiše in domovi leže v brezupnih ruševinah. Ljudi skoro ni videti, kar jih ni bilo pobitih, so večinoma zbežali, ostalo jih je le nekaj maza, ki se zdaj plašno potikajo med razvalinami uničene metropole, s svojimi plinskimi maskami na obrazih bolj podobni pošastnim prikaznim iz nekega drugega sveta nego ljudem. Kadar ponovno zatulijo sirene, javljajoč, da se spet bliža zračni sovražnik, se te prikazni spet brž poskrijejo v svoje brlogove pod razvalinami. In že spet silne detonacije, ki zaglušujejo sirene redkih preostalih požarnih brigad, ki drve na mesto novih požarov. Mesto je spremenjeno v pekel.

Toda sovražni bombarderji s svojimi bombami niso edina nevarnost, ki preti nesrečnemu mestu in njegovim preostlim prebivalcem. Pravkar se je raznesla vest, da se potikajo med razvalinam krvooločna bitja, napol ljudje in napol zverji, ki ne prizanašajo ljudem... Dalje so se pojavile prav praveče džungelske zveri: tigri, leopardi, divje mačke, levi... Nekdo preplašeno pripoveduje tovarišem v kleti, kamor so se zatekli pred zračnim napadom, da je jedva ušel veliki tropski kači, ki ga je kanila napasti... Kmalu vse mesto trepetajoč poslušajo fantastične zgodbe o strašnih zverinah, kakršnih svet še ni videl, ki se plazijo in divjajo po mestu in preže na človeške žrtve... Odkod so prišle? Sovražnik jih je spustil iz letala, se glasi pojasnilo... Med prebivalci, ki še kljubujejo zračnemu razdejavanju, uničevanju in smrti, se pojavlja panika...

In kakšne so tiste strašne zveri? Se iz šolskih knjig jih poznamo: gorile, babuni, levi, tigri, leopardi, kače in druge zveri, ki so ušle iz mestnega zverinjaka, ko so sovražne bombe porušile zidove in kletke. In da je bila groza prebivalstva še večja, je ušla čreda divjih bivolov, ki zdaj divjajo po mestnih ulicah in pomandra pred seboj vse, kar se ji stavi na pot. Med razvalinami se plazijo strupene plazilke, strupeni tropski pajki in drug strupeni mrčes. Nikjer ni več varno.

To je sicer slika, naslikana v domišljiji, ki bi se pa lahko uresničila. Vsa današnja velika mesta imajo svoje zverinjake, v katerih drže najrazličnejše živali, od najbolj krotkih in neškodljivih do divjih mesojednih roparic in silnih primatov kot je gorila, strupenih kač in vsakovrstnega strupenega mrčesa. Zda si pa predstavljate, da so sovražne bombe porušile zidove in kletke zverinjaka v enem teh mest. Nekaj živali bi bilo pri tem nedvomno ubitih, ostale pa bi zbežale v prostost; in celo inace ukročene zveri bi vsled silnih detonacij docela podivjale, poblaznele in bi več ne znale počiti prijatelja od sovražnika, temveč bi vsevpred napadale in morile...

Slika, prikazana v začetku, bi postala strašna resničnost. Ljudje bi blazneli od strahu, ki bi nevarnost še podeseteril.

Ravnateljstvo londonskega zverinjaka je zadnjič, ko se je zdela, da bo vsak čas izbruhnila splošna vojna v Evropi, mislilo na vse te možnosti ter se pripravilo, da odstrani nevarnost v naprej. Čeprav je računalo tudi z možnostjo, da bi sovražne bombe ne samo porušile zidov, poslopij in kletk zverinjaka, temveč tudi pomorile živali v njem, pa vendar ni mislilo tvegati nobene nevarnosti, ker nekaj živali bi lahko ostalo živih in kolikor bi jih bilo, bi bile nevarne. Zato je ravnateljstvo sklenilo, da v slučaju vojnega izbruha pomori vse živali v zverinjaku, ki bi utegnile postati nevarne. Na smrt so bili obsojeni levi, tigri in leopardi, gorile in drugi primati, sploh vse mesojedne živali, kače, strupeni tropski pajki in drug strupeni mrčes, krokodili in celo sloni in bivoli itd. Ta smrtna obsodba zaenkrat ni bila izvršena, ker ni bilo potreba, kadar pa napači taka potreba, tedaj bo smrt na debelo pustila po zverinjakah evropskih mest, da ne bodo mogli prebivalci teh zverinjakov še povečati vojnih grozot... — I. J.

Kadar želite kaj oglašati, spomnite se "Proletarca".

BOŽIČ JE PRED DURMI

In vkoreninjena tradicija je, da se ljudje ob tej priliki spominjajo svojcev in prijateljev z različnimi darili. Vsak kupec pa lahko zapazi v trgovinah grmade različne drobnarij, ki so bile importirane iz Nemčije, Italije in Japonske. Ameriški trgovci kupujejo to robo, ker je cenejša in je pri nji več profita; to je en vzrok, zakaj bi mi ne smeli kupovati teh izdelkov.

Drugi vzrok je še tehtnejši: v vseh teh deželah vlada najhujša diktatura in teptanje vseh človeških pravic; in vse te dežele so napovedale vojno na življenje in smrt demokraciji in svetovni civilizaciji vobče. Spomnimo se na Španijo, na Kitajsko, na Čehoslovaško itd. Ali bomo podpirali te tiranske, barbarske režime s tem, da bomo kupovali izdelke iz njihovih tovarov?

Naš odgovor mora biti: Nikdar! Bojkot izdelkom iz teh dežel!

Zato pazite na izdelke, ki nosijo eno teh označb: "Made in Italy", "Made in Germany" ali "Made in Japan"! Ne kupujte the izdelkov, ako nečete podpirati tiranstva in barbarstva! In povejte trgovcu, pri katerem jih najdete, zakaj jih ne marate.

BOJKOTIRAJTE IZDELKE IZ FASISTIČNH DEŽEL!

so se imenovali davni dediči Džingis khanovi, kot veliki emir Timur, Tamerlan, Sahib Kiran, vladal nad vsemi Mongoli. Zdaj je ustvaril podlago, na kateri je lahko računala na organizacijo velike države. Drugim pomembnim opornikom države, duhovščini, je dal samostojnost in gospodarstvo v javnem življenju.

Samarkand je postal glavno mesto. Nepretrgoma so delali umetniki in rokodelci na njegovi olepšavi in znamenitostih. Zidali so stavbe, krasne, veličastne mošeje, na katerih so bili kakor reliefi napis iz korana v arabskih črkah. Še danes stoji nekatere mošeje in izgledajo zunaj, kakor da so bile včeraj postavljene. Mnogo reliefov-napisov je sicer okrušenih, in se nahajajo v muzejih v Berlinu, Londonu in drugih, a kljub temu je, če pride človek v Samarkand, kakor bi prišel v stari vzhodni Rim. Vse te mošeje so krasen monument umetnosti Timurjeve dobe, kateri se še danes vse čudi. Še zdaj stoji štirje ogromni stolpi, štirikotno zidani, neizmerno visoki kakor egiptovske piramide čudoviti in mozaično se menjajo v kvadratnih centimetrih modra in bela barva od tal do vrha, kakor bi bila iz emalja in je, kakor da je narejen včeraj, čeprav je od tega zdaj 600 let. Svoje meje je imeli dobro zavarovane. Premagal je velikega turškega sultana Bajezida I. Dve duši sta bili v Timurju. Pri Sivi je ujel 4000 Armencev. Vse je dal žive zakopati. Pri Bagdadu je dal posekati glave 90 tisočim ujetnikom. Iz teh glav je dal zgraditi veliko zmagoslavno piramido. Bil je torej, čeprav ne po rojstvu, vreden naslednik Džingis khanov in čeprav ne iz družine Džingidžanov. In ta strašen človek je bil ob enem velik podpornik in prijatelj umetnosti in znanosti. Kakor že rečeno, je olepšal Samarkand v neverjetno lepoto umetnosti in reprezentance in da so bili umetniki polno zaposleni pri njem. Kakor poroča znani orientalist Jožef baron Hammer-Purgstall, ki je umrl leta 1856., je Timur posebno dobro poznal arabsko in perzijsko slovnstvo, in je rad prebiral v svojem prostem času.

Kakor poročajo zdaj ruski listi, so znanstveniki preiskali arhive bivšega velikega emirja v Buhari in našli tam znamenite ostanke iz Timurjevih časov. V emirjevih arhivih so našli načrte univerze, katero je dal Timur zgraditi v Samarkandu in ki še zdaj stoji. Načrti so bili silno natančno narisani na svilen papir. Poleg gradbenih skic so tudi našli načrte mozaikov, ki so na zunanjih zidovih univerze. Ta najdba je radi tega zelo važna, ker so dozdaj vedno mislili, da so Timurjeve zgradbe gradili posebno talentirani arhitekti brez posebnih načrtov. Iz velike dobe Samarkanda je ohranjenih zdaj še precej zgradb, stolpi, mošeje in najbolj sloveča univerza "Bibi Hanum" imenovana.

DODATEK

750 let je od tedaj, ko je vladal Džingis khan, mogočen vojskovodja in državnik, mongolski khan khanov.

Evropa ni vedela o njem ničesar, kakor da so njegove tolpe za trenotek pogledale na bregove Donave, preplavile Slovenijo do Dalmacije in se potem naenkrat vrnilo nazaj v Azijo, ne da bi bile premagane od kakršne koli evropske armade.

650 let je minulo, ko je vladal veliki emir Tamerlan, Timur in bil takorekoč enak Džingis khanu. Tud: o njem ni Evropa nič vedela. Velikanski dogodki, strašna svetovna vojna tiste dobe, ki so se dogajali v Aziji pred 7. in 6. stoletji so bili Evropi nepoznani. Zdaj se šele raziskuje ta zgodovina.

(KONEC.)

DELAVCI,

PODPIRAJTE SVOJ TISK!

PRISPEVAJTE V TISKOVI FOND

"PROLETARCA",

KI PIŠE ZA VAS IN SE BORI ZA VAS!

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

ZASLUŽNI MOŽJE

FRANK S. TAUCHAR

Ker so pred stoletji Turki napadali jugoslovanske pokrajine in ropali, pobijali in v sužnost odpeljali slovenske devojke in fante, je potrebno, da pogledamo, če ima kak Turčin kaj zasluga. O tistih res usodepolnih časih od štirinajstega pa do osemnajstega stoletja ne bomo razpravljali, ker so pač pretekli in ker so bili prekriti za naše pradede, da bi jih tu ponovno oživljali. Pregledali pa bomo nekoliko sedanjo Turčijo in nje državno, ekonomsko in socialno vodstvo, da se prepričamo, če ima dandanašnji kdo kaj zasluga tam doli v Mali Aziji.

Upoštevajoc, da so med prvotni araboturški rod zasejali precej slovenske krvi naših prednikov ali štirih stoletij ugrabljeni otroci, smelo pride mo do zaključka, da mnoge dobre lastnosti, ki jih opažamo zadnja desetletja na Mladoturkih, izvirajo iz naše zdrave slovenske krvi, ki je bila takorekoc protivojno vcepljena v turški rod že pred stoletji. Naša kri je torej vzrok mladoturškemu revolucionarnemu gibanju, ki se je pričelo že pred svetovno vojno, ter po vojni pomotlo s turškim sultanom in kalifom v eni osebi in organiziralo republiko, v kateri je postalo žensstvo rešeno množestva in obrabnega zakrivala. Sodobno so Turkinje bolj enakopravne z moškimi kot pa so marsikater Evropejke.

Pri vsem tem napredku na Turškem je imel, posebno zadnja desetletja, največ zasluga Kemal Ataturk, vodja Mladoturkov in že večletni predsednik turške republike, ki je pred kratkim umrl. S prvega so ga vsi novopisci imenovali enostavno "Kemal Paša", kar je po naše general ali vojskovodja. Pozneje si je pa po sugestiji prijateljev nadal ime "Kemal Ata Turk", kar se je zadnje čase spremenilo v enostavno: Kemal Ataturk — ki je vsekakor za kategera Koli Turka zelo častno ime. V turščini namreč "kemal" pomeni pravi, oziroma perfekt; "ata", oče (to besedo smo Slovenci sprejeli od turških vpadnikov, ker tudi mi rečemo očetu "ata" — kadar želimo kaj od njega); in "turk", seveda Turk. Po naše to ime torej v celoti pomeni, "Perfektne Oče Turkov", ali boljše: "Pravi turški oče".

Da je bil Ataturk res krema-

mu so se vršili periodično skoki dva stoletja, predno so Turki prvič vpadli v evropske kraje.

Kdo je torej prvi izzval te boje? Katera stran je prva začela vsiljevati svojo vero izven svojega ozemlja ter obnem pobijala in ropala bližnje in oddaljene sosede? Križarji so poslali prvo armado proti Palestini ob koncu enajstega stoletja, nakar je sledilo še sedem drugih skozi dve stoletja do konca trinajstega stoletja. Ko je bilo kršćansko kraljestvo v Jeruzalemu ponovno ovrženo leta 1291. po mohamedanstvu, je bilo konec križarskih vojn, in "sveta dežela" je potem zopet padla v roke "brezvercev" za celih šest stolet, namreč do svetovne vojne, ko jo je "rešila" Anglija.

Turki so prvič vpadli na Balkan in pozneje v naše kraje nekako v sredi štirinajstega stoletja. Takozvani Otomani ali poznejši Turki so pribžali v Malo Azijo s severovzhoda pred Džingis khanovo mongolsko armado v prvi polovici trinajstega stoletja, ob času zadnjih evropskih križarskih vpadov v Palestino, ter so na to polstoletje organizirali otomansko ali turško cesarstvo, s podjarmljenjem domačinov najprvo v Mali Aziji, potem pa še v precejšnjem delu Evrope.

Ker je tiste čase močeni mongolski imperij pričel razpadati zaradi nevrednih naslednikov Džingis khana, je hitro začelo rasti novo in močnejše turško cesarstvo. Mohamedanci, s'novi "prave in čiste" vere, dasi je ta le nekakšna zmes judovske in katoliške godlje z njih angelji in hudobnih vred, so kmalu potem ustanovili novo armado, ki je že pol stoletja postala strah in trepet: sosedov. Tako je Turčija postala skozi nadaljnjih 600 let močan faktor v Aziji in Evropi. Ko pa so, največ po zaslugi Rusije, balkanske države zopet dobile samostojnost, je pričel turški vpliv rapidno padati — ki pa se je popolnoma zrušil v zadnji svetovni vojni. Danes je Turčija sicer mala, toda ekonomsko in socialno dobro upravljana država. Ljudstvo je v novih razmerah zadovoljno. To potrjuje nazor, da je več zadovoljstva tam kjer ni narodnostnih in verskih vprašanj, čeprav je država po številu prebivalstva in obsegu zemlje manjša. Ljudstvo vsaj lahko obdrži svojo kulturo in jezik, čeravno mora v ekonomskem oziru plešati po godbi takozvanih vele-sil. Zato naj tudi čelni ne obupajo, dasiravno so bili potisnjeni v svoj najoži krogček...

Najprejvneje bi bilo, da bi dobil vsak narod zase avtonomijo, vsi pa naj bi bili potem skupaj združeni v svetovno državo, kjer naj bi ne bilo državnih mej in carin, ne oboroževanja za vojne, pač pa en denar za vse, in v šolah bi učili samo dva jezika, domači in svetovni — o vseh verah pa naj bi bili tiho, nakar bi odpadle vojne in vsa druga zločinstva, ki zdaj prepažajo ves svet...

Ko so mohamedanci postali močni, ni čuda, da so takoj sledili "lepemu" katoliškemu vzgledu križarjev ter pričeli po Evropi moriti nedolžne ljudi, ter ropati in puščati njih zemlje. Vse to seveda v imenu Alaha prav tako, kot so pred njimi delali križarji na Turškem v imenu Kristusa... Iz vjetih mladih slovenskih fantov so potem vzgajili izvrstne janičarje, ki so bili na poznejših pohodih krutejši od Turkov samih.

Toda po stoletjih je baš ta zmes turške in slovanske krvi privredila do njih sedanjega simularnega socialnega življenja...

To seveda le mimoidoci pogledi na zgodovino, o kateri sploh nisem imel namena pisati. Briga te kolone je samo pojasniti par zaslug, ki jih je Ataturk resnično pridobil s temeljito prevredbo svoje države, kar ni le dobro za domače ljudstvo, pač pa koristi na prednemu razvoju tudi drugod po svetu.

Današnji vsi pametni ljudje vedo, da narodnost in vera ne pomenita nič; razum, inteligenca in kooperativnost pa nudijo vse, kar je treba za medsebojno prijateljsko življenje vseh narodov na vseh kontinentih in otokih sveta! Kemal Ataturk je torej eden izmed

zaslužnih mož sedanje dobe, ki imajo sposobnosti, voljo in vrline, da saj delujejo v to smer. V dveh desetletjih je on več naredil za pravilno uredblo slovenske države, kot pa so prelajte in svečeniki vseh ver akczi tisočletja s svojim beganjem o posmrtnem življenju, v katero v veliki meri in večini niti sami ne verjamejo! Kljub temu pa so vedoma šuntali vsak svoje pristaše proti ljudem drugih ver, da bi jih pridržali v svoji sekci za njih prepotrebne kolekte — kajti "šešft" je "šešft"... posebno se, ker polje svečeniških žetev postaja z vsakim novim dnem — manjše...

Vse to omenjam zato, da bodo čitatelji razumeli, zakaj smatram in prištevam celo Turka med zaslužne može.

Sprevideli smo, da sta samo veri v napatje — sicer smo pa prilično enaki ljudje v slovenskih greducah, ali pa v turških mejicah...

VČASIH JE LUŠTNO BLO...

Piše Špela Potovčev

Ket sm djala zadn tedn, tok sm nardiva — šva sm na jago. Na vejim kok sej zgodi da sm šva glih Klucka prašt, če bom flinto posodu. Ki oj dobiv, me ne brija. Djav je, da joj kupu ki še u kolmajnih delov. Tam so brez zmerj na jago hodil, k so potavečim štapal. Men i useglih klj flinto dobiv, sam dem joj dav. Patrone sm pa mogva sama kupt. Puša i toplarca, toj na dva rola. Če s ta parum šusam fališ, loh se koj ankat zakurš za nim, toj za tisto žvaljo, ks cilov najno pa mistov.

Kem se nova reportarca, bom use govripovedava kok i blu. Naparu vam povejm, da nism neč pernešva domu... Vidla sm dost zverine n strelala sm ket bla vojska, pa ni ne padl. Ksm use patrone ponucava, sm pa doma šva. Klucke se mje smejav n pa norca delov, zato sm mu flinto ke u roke vargla n hiter domu šva večerjav, ksm biva tud že pošten lačna. Zdej po večerji pa to storj pišem.

Use sej zgodi tkule:

Zjutrej sm zavila par sendvičov n sm jih uteknila u tavvelk tošl u mojm žetetu, ker sm imeva tud patrone. Hiter sm požvampava mav kofeta, pa sm šva h Klucku p flinto, kjom i že pred obluobu. Moja perjalca Pepca, k ma karo, mej pa memgrede pelala von na kontro ki je šva na farmo po jajca. Tri ure sm jagava, ona mej pa čakava u farmarjov hiš, dej pelala domu mene n use nastreleno zverino.

Koj ksm paršla u germovje, i nekej zašmel tam za garmom u listju. Bla sm tok nervus, da sm kar sproživa ke u listje, s kterga i skočiva ana ulika krotta. Glih takat pa zagledam ano vevarco, k je skočiva z ane veje na drugo. "Pok!" i nardiva moja flinta — n vevarca i pa še hitrejš poskakava naprej...

"Špeva, dva patrona sta že šva per hudil!" sm se parkrat perdušiva. Gver sm spet hiter naladova, pa sm šva po jagersk naprej. K pridem ke akul anga griča, jo pa fejtš perbriše an dolgouše gor po an stez — jest pomerm, "bumf!" nakar zajč še hujš leti, pa še an "bumf!" ki zajč glih nesu pte gor čez grič, n poj ga nism nkol več v dva. Štirje patroni so že šli u lft, pa še neč u bisag!

Kuga se nuca jezit? Flinto sm spet naladova, pa sm šva u tadrugo dolino. Tam sm hmal vidva anga prav legva fazana. Biv i samo dvejt šritov ud mene — jest pomerm — pa mej u tem trenutku tok mil pogledov, dem i kar flinta umahniva. Ancajt sm ga gledava, pa nism vedva kuga b nardiva. Čez nekej mnut i pa ud nek perletela še negova babca fazanovka, pa sta se začeva tku lpu klunčat, da som kar sovze parše u uči, pa gver mje z rok padu. Tku sm ratava mehke srca, da nism mogva strelat na celo četo zajčov, kao glih takat pertacali mem u toplrajn formacion, Zdej k to pišem sem zdi, da so se anket zajci clu men posmehval kso šli mem. Jest jem bla že dava, če bm flinta glih pred z rok na padva!

Ksm se mav upomogla ud fazanovga lubimkanja, sm pobrala pušo n spet šva naprej. "Anga zlodja pa mojm uštrešlet!" sm rentaćla na tihem. "Brez neč nasmem domu, pa če čeprov zverina se tku perjajn ekta," sm dajava sama seb korajžo.

Kse ubarnem spet mav akul, sm pa vidva ano uliko zver, k je zlo gerdu gledava zad anga garmu. Pušo prec varžem fer-

FALCON CORNER

Meeting Notes—Two New Members; Visitor's Night; Rehearsal

The JSF Junior Guild, newly organized unit of Branch 1 JSF, held its regular weekly meeting Friday, December 2 at the Slovene Labor Center.

Two new members were accepted, these are Stanley Kusnik and Robert Kolar.

Plans were made for what promises to be a lively session on January 6, the date of the next meeting. It will be Visitor's Night, and friends of the members are expected to be present in large numbers.

Rehearsals for the SNPJ Federation Christmas party program on December 18 are well under-way. The Falcon Comrades as well as the Junior Guild will contribute to the program as units. They promise to be

good, if one can judge from the enthusiasm at rehearsals.

Anno Beniger.

Orchids

To Josephine and Angelina Pluth, the two little Falcon members who gave such a superb performance at Sava's Concert on November 27th.

We feared for a moment that little Angelina would burst her throat but, no, it was only a foolish fear for she is a born little actress and singer with a million dollars worth of courage.

All that we know from the Falcon's weekly rehearsals point to a very interesting Falcon contribution of song, dance and music for the program which the Chicago SNPJ Federation is preparing for its juvenile members on December 18.

This is the one big, happy, party that the juvenile members look forward to each year, for, here, Santa Clause is sure to be, with presents and gifts for all. — D.

tisnjene več izvodov kot običajno in kdor ni še naročnik Cankarjevega Glasnika, si jo lahko naroči, če piše na naslov: Cankarjev Glasnik, 6411 St. Clair ave., Cleveland, O. Posamezen izvod stane 30c. Naročnina je \$3 na leto in \$1.75 na pol leta.

Avtomobilisti posvarjeni

Čičaški varnostni svet je naslovil svarilo na avtomobiliste, češ da se je približala zimska doba, ko karbonov monoksid (strupen plin, ki se dela pri izgorovanju gasolina) začne pobirati številne človeške žrtve. Avtomobilisti so bili posvarjeni, naj ne poženejo in ogreva jo (warm up) motorjev v zaprtih garažah, če jim ni do tega, da bi njihovi avti prešli v druge roke, oni sami pa v pogrebnirove.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

Na apel za podporo Proletarcu, katerega je uprava naslovlva na družstva upravnihjednot in zvez. klube JSZ in posameznikom, so se do zadnje sobote odzvali sledeči:

III. IZKAZ

Chicago, Ill. — John Thaler \$1.50; Vinko Ločnikar \$1.20; po \$1: John B. Mihelič, Frank Benčina, Jacob Muba; Frances Godina 50c; po 25c: Paul Vesel, Louis Slannik, Leonard E. Aigner Jr. in Anton Trojar; Anton Gradljevič 20c; Oscar B. Godina 15c, skupaj \$7.55. (Nabral Chas. Pogorelec.)

Cicero, Ill. — St. 449 SNPJ \$2.00; Frank Margolle 50c, skupaj \$2.50. (Poslal Frank Margolle.)

Chicago, Ill. — Neimenovan \$1.00; po 25c: A. Andres, Fr. Omaha, Math Ogrin in Al. Valetich; L. Stehly 10c, skupaj \$2.10. (Nabral Joseph Turpin.)

West Aliquippa, Pa. — St. 122 SNPJ \$2; Mike Zakrajšek ml. 50c; po 25c: Andrej Antončić, George Smrekar, Anton Groznik, Frank Simonič, Mrs. A. Antončić in T. Gerzel; Thomas Medved 15c; po 10c: John Stelglaša in Mrs. J. Stelglaša; po 5c: John Sercel, Frank Strubel in Frank Smrekar, skupaj \$4.50. (Nabral Anton Groznik.)

Forest City, Pa. — Frank Gerštelj 50c; po 25c: Anton Drasler st., Martin Medved, John Murric, Frank Kotar, Louis Ostanič, Anton Drasler ml., Valentin Germ in Louis Sasso; Mike Jagrič 25c; Joe Jereb 5c, skupaj \$2.78. (Nabral August Gostiša.)

Chicago, Ill. — Anton Putz \$5; Anton Garden \$2; Podbokovski \$1; po 50c: John Thaler in Anton Putz; Luka Groser 25c; Neimenovan 10c, skupaj \$9.35. (Nabral Frank Bizjak.)

Sheboygan, Wis. — St. 344 SNPJ \$2; po 25c: Leo Milostnic in John Spindal; po 10c: T. Matavič, F. Butcher in T. Medic, skupaj \$2.80. (Poslal Leo Milostnic.)

Elm Grove, W. Va. — Po 25c: Victor Sustarsic in John Krahevec; po 15c: Mike Burnik, Joe Matos st., Paul Nabergoy in Joe Matos ml.; po 10c: Frank Kosem, John Peternel, Vinc. Peternel, Tony Selak, Tony Novak in Mary Kosem, skupaj \$1.70. (Poslala Mary Kosem.)

Kemperer, Wyo. — Anton Tratnik \$1.05; John H. Krašnik \$1; Louis Sajovec 70c; po 50c: Frank Moličnik, Frank Pečnik, Albin Zakotnik, Rose Peternel in Jack Turk; po 25c: John Kržišnik, Joe Kalister in Emilija Kršič, skupaj \$6.00. (Poslal Anton Tratnik.)

Chicago, Ill. — Frank Groser \$1; po 50c: Oscar Godina, Frank Sodnik, Donald J. Lotrich, Jack Groser, Er-

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS: 2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd

4:30—6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 1100

Wednesday and Sunday by appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 1475

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

MILLER'S CAFE

5205 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Fino pivo, vino in iganje. Vsak potek ribja večerja, ob sobotah kosnja. — Fina postrežba.

Dobra godba.

Pripravite svoj obed za praznike tako, DA GA BOSTE LAHKO VESELI!

Ze letos in potem leto za letom boste lahko uživali, če boste pripravljali jedila na MODERNEM PLINSKEM ŠTEDILNIKU

Marlboro Universal

Zajamčeno brezhibno delovanje in plaščiči štedilnik SAMO \$11900

ip vas stari štedilnik MAJHNO PRVO VPLAČILO

Do 18 mesecev časa za odplačevanje. Malenkostni prenosni stroški pri plaščevanju na obroke.

PUBLIC SERVICE STORE

Public Service Company of Northern Illinois

ISOLATED ISOLATIONISTS

American isolationists now face the stern fact that isolation has not isolated the United States from the world. It has not prevented war, as we are now in the initial stages of war with the fascist powers. When it is announced that the recalled American Ambassador to Germany will remain here and that the recalled German Ambassador to the United States will not return here, it is evident that diplomatic relations of the two nations have been broken. Add to this the conference of nations of the Western Hemisphere in Peru and that one of its most important issues will be that of checking fascist penetration of this part of the world. Where is the isolationist in the face of these developments?

He has his back against the wall. How much better would it have been had the United States in the early post-war years recognized that it is a vital part of a world economy and had recognized its obligations to help stabilize this decaying world! Economic, financial, trade and currency cooperation would have helped to restore a Europe we had helped to destroy. We stood apart.

The result? Out of a decaying Europe and impoverished millions of human beings came two Dillingers — Hitler and Mussolini — with a third one — Franco — forging to the front, and a fifth one — Japan — joining the other three. Little gangsters — Poland, Hungary, etc. — imitate the big ones and begin to run amuck with gats in hand. Not until these gangsters and blackmailers become a danger to this part of the world does our isolationist begin to awaken and recognize that it is a condition, not a theory, that confronts us.

Washington, who lived in the eighteenth century, formulated the isolation policy, but it is of no more use today than would be the policy of one section of a city to refuse to cooperate in fighting a contagious disease raging in other sections because that section had not yet become afflicted with the malady. — New Leader.

Voltaire's Candide

Readers familiar with the writings of Voltaire, especially his Candide, currently featured in the daily "Prosveta" (the Slovene translation by Oton Zupancic, foremost Slovene poet and translator from the French) will be interested in the circumstances under which Voltaire, in the short period of three days, produced this masterpiece of literature.

Persecution and disillusionment had worn down his (Voltaire's) faith in life; and his experiences at Berlin, and Frankfurt had taken the edge from his hope. But both faith and hope suffered most when, in November, 1755, came the news of the awful earthquake at Lisbon, in which 30,000 people had been killed. The quake had come on All Saint's Day; the churches had been crowded with worshippers; and death, finding its enemies in close formation, had reaped a rich harvest. Voltaire was shocked into seriousness and raged when he heard that the French clergy were explaining the disaster as a punishment for the sins of the people of Lisbon. He broke forth in a passionate poem in which he gave vigorous expression to the old dilemma: Either God can prevent evil and he will not; or he wishes to prevent it and he cannot. He was not satisfied with Spinoza's answer that good and evil are human terms, inapplicable to the universe, and that our tragedies are trivial things in the perspective of eternity.

A few months later the Seven Years' War broke out; Voltaire looked upon it as madness and suicide, the devastation of Europe to settle whether England or France should win "a few acres of snow" in Canada. On top of this came a public reply, by Jean Jacques Rousseau, to the poem on Lisbon. Man himself was to be blamed for the disaster, said Rousseau; if we lived out in the fields, and not in the towns, we should not be killed on so large a scale; if we lived under the sky, and not in houses, houses would not fall upon us. Voltaire was amazed at the popularity won by this profound theodicy;

MUSSOLINI STILL HAS 90,000 TROOPS IN SPAIN

While Il Duce has given his friend Chamberlain a token withdrawal of 10,000 troops from Spain so that the English premier might have an excuse for his pact with Italy, the fascist dictator still has 90,000 men fighting for Franco. This was revealed in documented figures obtained by Loyalists working in rebel territory, and using information obtained from official insurgent sources.

MOONEY CASE NOW NEARS CLIMAX

Long legal battle to free Tom Mooney, serving a life sentence in San Quentin prison for the 1916 San Francisco Preparedness day parade bombing, is expected to reach a climax at a hearing to be held some time after the first of the year by Culbert Olson, governor-elect of California, who has indicated he will pardon Mooney. The labor leader has been in prison for 22 years, six California governors having refused to pardon him. This issue has been political dynamite.

Co-ops

In a Brooklyn pasteurizing plant, early in the evening after most of the city has laid aside its work of the day, machinery starts to whirl and out comes a long line of green and white containers, each filled with milk and stamped with the label of the new Consumer-Farmer Milk Cooperative, of 215 Fourth avenue, New York.

Hour after hour, containers continue to come down the line. They hold milk that has been brought during the day from a country plant up-state owned by farmer members of the Cooperative. Since reaching the city this milk has been pasteurized in accordance with the requirements of the Department of Health of the City of New York. It is sealed in Co-op containers during the night. Early in the morning cases of these containers are packed in shiny new cream and green trucks and delivered to cooperative store agencies, one of which is probably located in your neighborhood.

The Consumer-Farmer Milk Cooperative began selling milk experimentally last June. In those days the line of containers filled at the pasteurizing plant was not so long as it is now. Since June, in less than four months' existence, the cooperative has increased its distribution five times over. The new organization, according to Meyer Parodnee, president, is now selling as much milk in one day as in the entire month of June.

The State C. I. O., at its first annual convention, September 17 to 18, in New York City, passed a resolution endorsing the Consumer-Farmer Milk Cooperative and commending the new organization to its members. Endorsements have been received from a long list of local unions, American Labor Party clubs, settlement houses and other social agencies.

Committed to a policy of providing milk to its members at lowest prevailing retail prices, the cooperative is now selling milk in Brooklyn, Manhattan and the Bronx for 11 cents a quart. Members will receive the additional benefit of dividends divided two-thirds to consumers and one third to farmers. Groups are now organizing in Queens and Staten Island, and the cooperative milk will be on sale soon in these sections of New York.

MILLIONAIRES AT SEVEN YEAR PEAK

While anti-New Deal propagandists have flooded the U. S. with a host of stories and attacks on "that nut in the White House" who, according to the top-hat gossip, is out to wreck the country with his labor laws, the number of millionaires in the country has actually gone up to its highest point since 1931.

SOCIAL STUDY CLUB MEETS FRIDAY

Chicago, Ill. — Members of the Social Study Club are urged to be prompt for the meeting this Friday in order that our class may begin on time, 8 P. M.

Nothing is more irritating or disruptive to the smooth functioning of our meetings than to have members straggling in during the course of the meeting, or when it is almost over with.

The success of our class will depend primarily upon the response shown by our members. The benefit derived from it, likewise, depend upon the interest and active participation of every member. Therefore, let's all be at the Center this Friday, and on time.

Sam Baron's Testimony

Sam Baron went to the Dies Committee without consulting any Socialist. He went gladly, nominally under a subpoena which he could have nullified by warning the Committee that he would be a hostile witness. (This was done by Liston M. Oak.)

Whatever Baron's intentions, and however earnest might be his protestations of loyalty to the anti-fascist cause, his appearance at this time, before this committee, with the fanfare heralding him which appeared in several papers, was disastrous.

It was, they think in Washington, the last straw to weigh down the scale against any governmental action, like lifting the embargo, which might have done justice to the Loyalists. Moreover, Baron defeated his own cause which was, I presume, turning the light on Communist crimes and blunders.

AROUSED OPPOSITION

He aroused an indifferent opposition which is naturally intolerant to any truth in what he might say. He made it harder for us to maintain our Socialist position which is of course unchanged; devotion and all possible aid to the Loyalist cause which is consistent with stalwart defense of civil liberties and workers' rights in Spain, and everywhere; and general sympathy with Caballero and other left wing Socialists.

Spanish left wing Socialists would, I think, be among the first to condemn Baron's act and to second the obvious action of our Spanish subcommittee in repudiating testimony heralded in advance in some New York papers by downright falsehoods about Americans rotting in Spanish dungeons. — Norman Thomas.

CHAMBERLAIN AS AN OPPORTUNITY SEIZER

Premier Chamberlain, speaking at the lord mayor's banquet in London, again defended his course in sacrificing Czechoslovakia. Turning to the future, he said the British statesmen must have "the vision to seize every opportunity as it comes," implying that he had done just that in the recent events.

A few more such seizures of the opportunity as it comes, and the British empire will be lost.

It was very evident that Mussolini was not willing to fight, and that Hitler was bluffing. Inside information indicates that the people of Germany were strongly opposed to war, as they knew they would be defeated, although some wanted war for that very reason, knowing that it would overthrow Hitler. France, England, Russia and Czechoslovakia together could have crushed the dictators. But they would not have had a chance to do so, for there would have been no war; the dictators would have backed down and the democracies would have gained the victory. That would have been really seizing an opportunity as it came. Mr. Chamberlain hasn't even the vision to see past opportunities, much less those of the future.

BUND SET TO RUN CANDIDATE FOR PRES.

If plans of the American Nazi-fascist clique materialize, there'll be a swastika on the presidential ballot in 1940.

Agents of the newly organized, Fritz Kuhn-led, German-American National Alliance are touring the country contacting all fascist organizations, from the North Carolina Silver Shirts to the Washington Christian Social Party, in an effort to set up the framework of a national sponsoring group for a fascist candidate during the next presidential campaign.

THE BIG T

When you hear some folks you know blow a brag, you are reminded of the time when the flea said to the elephant: "Boy, didn't we shake that bridge when we crossed it."

Indifference is the invisible giant of the world. — Ouida.

He who thinks his place below him will certainly be below his place. — Saville.

Waste of time is the most extravagant and costly of all expenses.

Defending the Western Hemisphere

The rebel Fascists of Spain have been, if anything, even more brutal than the Nazis of Germany, and no one can condemn the one without condemning the other—not without being grossly inconsistent.

The rebel army, aided by Nazi Germans and Fascist Italians, has killed innumerable women and children and other non-combatants by bombing the Loyalist cities and villages. No real military objective is gained by this villainy, as it does not destroy the morale of the Loyalists. These killings are wanton, savage assassinations, just as the attacks upon the Jews in Germany, and to an as yet lesser extent upon the Catholics, are wanton and savage.

Mr. Roosevelt's statement of concern regarding the savagery in Germany is concurred in by all who are not vitiated with race hatred.

His accompanying statement that we must arm to the teeth for the protection of the Western Hemisphere is not so well taken.

A just attitude toward the Spanish war would be worth more than a whole fleet of battleships in protecting the Western Hemisphere.

The president's attitude toward the Spanish war has been pro-Fascist almost from the beginning. It was early in 1937 when the administration pushed through congress the "neutrality" resolution which is in fact anti-neutral. It set aside international law in order to prevent this country from selling munitions to the Loyalists. It did this apparently on account of two influences: First, the British government, which, along with France, has, through the hypocritical nonintervention committee, been pro-Fascist in the Spanish conflict all along; second, the Catholic church, which is also regrettably pro-Fascist in Spain although the Fascist bombers have murdered a large number of Catholic women and children, and although large numbers of individual Catholics are opposed to the official stand of the church.

American Relief Ship Safe in Barcelona

American workers, particularly those who made possible the sending of 8,000 tons of food and medical supplies to Loyalist Spain, were happy to hear that the American relief ship docked safely at Barcelona, November 18.

The ship completed its voyage in record time despite a heavy bombardment and attempts of a fascist trawler to stop the S. S. Erica Reed in the Strait of Gibraltar. The ship flew American colors and was manned by an American crew, under the leadership of Capt. Harry Johnson of Oregon.

The eight thousand ton freighter was filled with food, clothing and medical supplies, including five thousand tons of wheat purchased from the Federal Surplus Commodities Corporation, made possible by the contributions of the American people.

A plea for lifting the embargo on Loyalist Spain was made from the decks of the American freighter and the thanks of the Spanish people to all Americans for their gift was given by a number of government officials and workers' representatives who took part in celebrating the occasion of the ship's arrival.

Meanwhile Socialists, progressive and liberal forces in America rallied their forces for a concerted drive, seeking to lift the embargo against Loyalists. Telegrams, letters, delegations, etc. bombarded various agencies of the U. S. government, asking that the embargo be lifted.

ber of Catholic women and children, and although large numbers of individual Catholics are opposed to the official stand of the church.

Now, it seems that England is conspiring with Mussolini and Hitler to aid the Fascists in completing the destruction of democracy in Spain. It is expected that the British-Italian pact will be followed by the recognition of belligerent rights of the Fascist rebels. This would enable Franco legally to blockade the part of the coast now controlled by the Loyalists, in an effort to starve them into submission. Spain, if the plan succeeded, would then be under the control of the Fascists, and they would exercise a strong influence in favor of Fascism in South and Central America.

This is the reason we say that a just attitude of the United States toward the Spanish war would be worth a whole fleet of battleships in protecting the Western Hemisphere.

President Roosevelt might prevent the sacrifice of democracy in Spain. At least he could try. He could announce publicly that he would ask congress to repeal the spurious neutrality resolution and let munitions flow to the Loyalists from this country. This might give pause to England in her determination to crush democracy in Spain. England needs the friendship of the United States. And as for the Catholic hierarchy, whose hospitality the president does not wish to incur, there are signs that it is beginning to realize that it has made the same mistake in Spain which it made in Austria when it supported the Dollfuss Fascism and opened the way for control by Hitler. Fascism in Spain would again open the way for control by the Nazi enemy of the church.

—Milwaukee Leader.

Will Cooperation Work?

An Omaha doctor returns from Europe to say that cooperation is working in Sweden and Norway, where he visited, but that it is "impractical for this country because of our political situation." Others who admit that cooperation is working in Europe say it will not work in this country because we are of different nationalities, because our country is so large, or because big business is so strongly entrenched.

But the refutation of all these assertions that cooperation will not work in this country is that it is working. More than half the farm property in the United States is insured in mutual insurance companies — one of the earliest and purest types of cooperation in this country. The grain belt is dotted with successful cooperative elevators. Successful cooperative creameries are numbered by the hundreds. On the consumer side are oil associations galore. Cooperative elevators are handling large quantities of farm supplies. And cooperative stores — the very thing the cold-water throwers say we cannot run in this country — have been operating successfully in numerous communities for many years.

Japan is considering an open door policy for China.

Provided that nobody except the Japanese come in.

Do not try lying to yourself. It is hard enough lying to people who don't know you.

"STRAINED RELATIONS"

The Increase of Nazi Brutality

The current intensification of the persecution of the Jews by the Nazis in Germany is very distressing to decent people the world over. It must also be very distressing to the non-Nazi and non-Jewish element in Germany, for two reasons, first on account of their sympathy with the persecuted Jews, second on account of the shame which it brings upon their native Germany.

The killing of a Nazi in Paris by a young Jew who had been driven frantic by the persecution of his own relatives and the other Jews was given as the excuse for the intensification of the persecution in Germany.

Doubtless if the distraught youth had realized that his act would be used as an excuse for further brutality by the Nazis, he would not have done it. His act was gentleness personified as compared with the hideous cruelty which has been visited upon his race by the Nazis for over five years. If he wanted vengeance he did not take a millionth part of the vengeance that would be necessary if the score were to be equalized in that manner.

Therefore, his act was no reason why there should be intensification of the persecution. On the contrary, if Nazis were reasonable beings they would have seen in his act a result of their own villainy and they would have modified that villainy accordingly. But they are not reasonable beings; they are fiends.

Race prejudice is a badge of inferiority on the part of the person who feels it. By harboring race prejudice, the Nazis prove themselves to be a lower order of — we almost said human beings, but it is doubtful if they should be classed higher than the lower animals. There are lower animals who have a total lack of morals combined with cunning and cruelty, exactly as the Nazis have. Mobsters who lynch Negroes in America are of a similar species of sub-human brutes.

In the face of the criminal wickedness going on in Germany and Italy, Mr. Chamberlain speaks with oily kindness of the Fuehrer and the duce, as if they were not multiplying the problems, difficulties and dangers of the rest of the world with their myth of Aryan exclusiveness.

There is no such thing as a pure Aryan race. If there were, that part of it which is Nazi and Fascist would be a disgrace to the Aryans of the rest of the world. No genuinely superior person or people ever acts superior.

So long as there is race prejudice there can be no human brotherhood. Race prejudice is a vice, a blemish on the character of the person who entertains it. Race prejudice is what in religious language would be called a heinous sin. Whoever is guilty of race prejudice should try to rid himself or herself of it.

Little Essays in Socialism

By John M. Work in the SOCIALIST CALL

Away back when Maude Adams played Peter Pan there was a juncture in the play where the life of a fairy could not be saved unless the folks believed in fairies; so the folks in the audience were imploringly asked, "Do you believe in fairies?"

The answer was a storm of yeses, and they happily cried and laughed together because the fairy's life had been saved. It was all good fun and good drama, a dramatic moment long remembered by those who took part in it.

I have no objection to anyone believing in real fairies—if you know what I mean—but I object to the current practice of believing fairy tales just because they are told by someone who has acquired a spurious popularity.

At the moment I am thinking of the fairy tale of the new-dealers to the effect that they can bring about an equitable distribution of income without making any essential changes in the system of capitalism. Mixing oil and water is easy by comparison. It can't be done. They have tried it and failed.

By establishing production for use, even on an incomplete scale, it would be possible to abolish unemployment and bring about a somewhat fairer distribution of income without wholly abolishing capitalism. It would be done by the insertion of a socialist element into the midst of the system.

The entire abolition of poverty, however, awaits the abolition of capitalism. The cause of poverty is the private ownership of the great industries. The cure is collective industry, democratically controlled and operated for the benefit of all. In such a set-up, everyone will have a high standard of living and there will

indeed be a fair distribution of income. Don't let anyone fool you with fairy tales.

Professors Wising Up

Orthodox economists have held labor to be a commodity but it differs essentially from all other commodities, in that it is inseparable from the owner. Unlike other wares, labor cannot be stored, nor can a sample be sent to a distance. Nothing, then, is more natural than that, as the ordinary merchant can gain by temporarily withholding goods from the market, in order to obtain a higher price, so would the laborer gain, if he could similarly, at times, hold back his commodity. Combinations of labor give power to the members.

After Munich

Shares of ten leading armament companies in England jumped more than \$100,000,000 since September 28. In four weeks they jumped more than in the last five years.

CAUSES OF CRIME

First and last, people are sent to jail because they are poor. When the meat trust raises the price of beef I do not know who is going to jail, but I know that a large number of people are bound to go. Whenever the Standard Oil Co. raises the price of oil, I know that a certain number of girls who are seamstresses and who work after night long hours for somebody else, will be compelled to go out on the streets and ply another trade — and I know that the Standard Oil Co. is to blame for that, and not the poor girls in the jails.

Clarence Darrow.

A BAD CASE OF THE JITTERS

Every little while the Chicago Tribune relieves itself by ranting about the La Follette civil liberties committee. No doubt it would have an explosion of poison gas if it did not open the safety valve occasionally. The valve was opened to the extent for nearly a column editorial recently.

What gets the Trib's goat is that the committee has not toadied to non-union and labor-hating employers but has shown them up. One sees this by reading between the lines.

Illinois, it crows, was one state in which employers were given the protection of the law during the unusual strike era. You will remember that strikers were clubbed and killed, in the suburbs of Chicago. The reports stated that the police were on the defensive and were merely defending themselves and the property of the company; but when the La Follette Committee showed the films of the melee, it became clear that the men were clubbed and killed while trying to get away from the police.

This uncovering of the truth and showing it stark naked to the public was one of the La Follette committee's unforgivable sins. Another was the exposure of the methods used by employers of the Girdler type, the use of spies by employers, etc.

The Tribune also has a grouch because the National Labor Relations board ordered that some strikers be taken back and paid for the time they were out, on the ground that employer was in the wrong. The Trib says they were rioting and destroying property and now the employer must

pay the damage as the Nazis compel the Jews to pay the damage done to their property in the recent riots. You can readily see what a bad case of the jitters the Tribune has.

Of course the Tribune loves the Dies committee which spouts so much nonsense. The civil liberties committee has not spouted nonsense but has done a good job of exposure of things that needed to be exposed. That is the reason it draws the fire of reactionary newspapers.

—Milwaukee Leader.

DUM-DUM BULLETS

A working man a little dumb Made for a boss a little gun, A cartridge and a bullet, With point filed off to dull it.

Another worker just as dumb Made for another boss a gun, A cartridge and a bullet, With point filed off to dull it.

One day the two dumb workers met, Aimed at each other wooden heads, And each one sped a bullet, With point filed off to dull it.

Two bullets said dum-dum, Dum-dum . . . Two workers tumbled over dead And never knew what the bullets said.

FALCON CORNER ON PAGE FIVE